

Sas Slykens in 1788 - Een Tijdsbeeld¹

door Jan COOPMAN

Bij het zien van oude prenten zoals de prachtige zichten op de haven van Oostende opgedragen aan Marie Christine en Albert Casimir de Gouverneurs der Nederlanden rijst onvermijdelijk de vraag "hoe zouden de mensen die erop afgebeeld staan in de werkelijkheid geleefd hebben?"

Welnu, een gelukkige vondst in het archief van Notaris Donny uit 1788 geeft ons in een momentopname een idee van hoe de bewoners van 't Sas het bestaan in hun wijk ervaren.

Een groep van 37 inwoners van allerlei beroepen getuigt hoe goed het is om hier te wonen. Namelijk: "dat het van hunnen volmaecte kennis ende eene publike notorieteyt is dat het goed terwen brood, vulgairlyck geseyd menage brood in de differente bakkeryen aldaer niet méér verkocht en worden dan te advenante van eenen stuyver par pond Brugs gewichte en altyd iets betercoop dan binnen Brugge ende Oostende", omdat de bakkers hier bevrijd zijn van alle rechten en accijnzen die in de steden betaald worden.

Het vlees "de eene qualiteyt door de andere gerekend, ordinairelyk is" en verkocht wordt aan vier stuivers het pond, "wordende het osse ende coeye vleesch gemeenelyk verkogt tot dry stuyvers en half ende het swyne vleesch à vier stuyvers".

Wat de verse vis betreft verklaren zij: "door de menigte visschers alhier te Slykens woonende soo abundant gevangen word dat daegelykx merkelyke quantiteiten nae de vischmynen van Oostende ende Brugge te vercoopen gesonden worden... ende den gesouten visch, beste doggersbanksche morue" van de visverkopers te verkrijgen is tegen vijf groten het pond "en de inferieure quaylityten nog min".

"De groensels uyt de differente hovingen alhier, gelijk ook van Oudenburg en elders passeerende nae de markt van Oostende", zijn overvloedig voorhanden en goedkoop.

Voor huisvesting is er geen probleem aangezien "den huyspacht seer genoeglyk ende tot eenen geringen prys is, gemerkt eenen werkman met vrouwe ende kinderen zeer wel gelogiert is voor den prys van dry tot vyf ponden grooten sjaers", meer dan twaalf woonsteden staan zelfs onbewoond.

Tot slot: "worden er geen bedelende arme menschen onder de inwoonders gevonden, alhoewel den aerbeydsloon seer moderaet betaeld word", te weten: de werklieden aan de zaagmolens... "ende diergelyke classe" à rato van 14 tot 16 st., de knechten van timmerlieden en "matsenaers" 1 gulden daags, die der smeden 14 tot 20 st., van de kleermakers 8 st. daags en die van de schoenmakers tot 8 st. het paar.

Uit dit alles moet blijken dat "de levensmiddelen in 't generael merkelyk betercoop binnen dese plaetse syn dan in de omliggende steden" waarvan zij verklaarden goed op de hoogte te zijn "omdat veeltyds de schepen commende van innewaerds het land ende dus ten lesten van de stad Brugge gedestineert zeemond uyt, alhier hun provisien nemen vooral van brood, vleesch ende bier".

Deze akte werd op verzoek van Robert Charnock & Co opgesteld.

Wij hebben er het gissen naar waarom deze "goed nieuws show" opgevoerd wordt.

---

¹ Not. Van Caillie depot 1941, boek 145, akte 108 van 1788

Misschien ligt de verklaring in een voorgaande akte van 20 mei¹. Daarin neemt de firma van Charnock van de Domeinen een weide naast de zaagmolens in cijnspacht voor 21 jaar om er een fabriek te bouwen voor het bedrukken van katoenen stoffen. Wilde hij met de rooskleurige voorstelling van het leven te Slyckens werkkrachten uit het omliggende naar 't Sas lokken?

Wij vonden Robert Charnock voor het eerst in 1781 toen zijn firma van een andere Britse koopman, John FOTTRELL, een stadsconcessie in bruikleen bekommt. Dit terrein lag naast het huis van Fottrell op de zuidkant van het dok bij de Amerikaanse Kreek (ongeveer ter hoogte van het Koninklijk Technisch Atheneum, Leopold III-laan).

Charnock bouwde er een pakhuis. Poorter geworden, koopt en verkoopt hij schepen, treedt hij op als makelaar voor een aantal schepen die de haven aandoen, heeft hij betrekkingen met Noord-Amerika in de tabakshandel, stelt zich borg voor de firma VERCOUSTRE-FLANEGAN & Co t.g.v. een reis naar Oost-Indië (nov 1787) en bezit een jachtrecht te Bredene. Ook in Sussex waar hij oorspronkelijk misschien vandaan kwam, had hij zakelijke belangen, want in 1785 geeft hij volmacht over het beheer van zijn zaken aldaar. Om kort te gaan: de zaken draaien.

Het rommelt echter ten zuiden van de grens: de Franse Revolutie is op til en grote hervormingen dienen zich aan. Maar uit deze getuigenissen valt op te maken dat het voorlopig nog goed is op 't Sas te wonen.

Ondertekenden deze akte:

Ingelbrecht F. Van Roo, sasmr
Jan De Brock, dir. der provinciale werken
Francis De Brock, officier principaal van ZMaj. Domeinen
Jan Verdonck, mr bakker en entrepreneur
Jacob Vander Busse, mr smid en brouwer
Jan De Groote en Ignaas Carton, beenhouwers
Antone Schaut en Jan Andel, mrs bakkers
De wede van Emanuel Lauwereyns, brouwerege

Jacob De Rudder, de wede van Pieter Lams, Joos De Seure, Jan De Brock en Francis Heller,
winkeliers

Pieter Hesquiere, Joseph De Beer, Cornelis Inghelbrecht, Carel De Rouck en Jacob L.M. Donche,
herbergiers

Pieter Jacob Knockaert, Jan Fr. Cop, Philip Asmus, Willem Kloekee, Carel De Clercq, Pieter De Ryckere, Adriaan Jonkheere, Cornelis Lippens, Jan Bouvaert, Cornelis Jacobs, Jacob Camerlinck en Andries De Clercq,
werklieden onder wie enige bij de Zaagmolens

Joren Dyserick en Inghelbrecht Lodrigo,
mrs kleermakers

Baptiste Meunier en Jan Van Dyck,
schoenmakers

---

¹ Ibidem akte 57